

The Nizhny Tagil Charter for the Industrial Heritage¹

The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage (TICCIH)

17 July, 2003

TICCIH is the world organisation representing industrial heritage and is special adviser to ICOMOS on industrial heritage. The text of this charter was passed by the assembled delegates at the triennial National Assembly of TICCIH held in Moscow on 17 July, 2003.

Preamble

The earliest periods of human history are defined by the archaeological evidence for fundamental changes in the ways in which people made objects, and the importance of conserving and studying the evidence of these changes is universally accepted.

From the Middle Ages, innovations in Europe in the use of energy and in trade and commerce led to a change towards the end of the 18th century just as profound as that between the Neolithic and Bronze Ages, with developments in the social, technical and economic circumstances of manufacturing sufficiently rapid and profound to be called a revolution. The Industrial Revolution was the beginning of a historical phenomenon that has affected an ever-greater part of the human population, as well as all the other forms of life on our planet, and that continues to the present day.

The material evidence of these profound changes is of universal human value, and the importance of the study and conservation of this evidence must be recognised.

The delegates assembled for the 2003 TICCIH Congress in Russia wish therefore to assert that the buildings and structures built for industrial activities, the processes and tools used within them and the towns and landscapes in which they are located, along with all their other tangible and intangible manifestations, are of fundamental importance. They should be studied, their history should be taught, their meaning and significance should be probed and made clear for everyone, and

¹ U srpnju 2003. godine održana je međunarodna konferencija TICCIH (The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage – Međunarodno udruženje za očuvanje industrijske baštine). Tom prilikom je donesena *Nižnijtagilska povelja o očuvanju industrijske baštine*, koju donosimo u engleskom originalu i prijevodu.

the most significant and characteristic examples should be identified, protected and maintained, in accordance with the spirit of the Venice Charter,² for the use and benefit of today and of the future.

1. Definition of industrial heritage

Industrial heritage consists of the remains of industrial culture which are of historical, technological, social, architectural or scientific value. These remains consist of buildings and machinery, workshops, mills and factories, mines and sites for processing and refining, warehouses and stores, places where energy is generated, transmitted and used, transport and all its infrastructure, as well as places used for social activities related to industry such as housing, religious worship or education.

Industrial archaeology is an interdisciplinary method of studying all the evidence, material and immaterial, of documents, artefacts, stratigraphy and structures, human settlements and natural and urban landscapes,³ created for or by industrial processes. It makes use of those methods of investigation that are most suitable to increase understanding of the industrial past and present.

The historical period of principal interest extends forward from the beginning of the Industrial Revolution in the second half of the eighteenth century up to and including the present day, while also examining its earlier pre-industrial and proto-industrial roots. In addition it draws on the study of work and working techniques encompassed by the history of technology.

2. Values of industrial heritage

I. The industrial heritage is the evidence of activities which had and continue to have profound historical consequences. The motives for protecting the industrial heritage are based on the universal value of this evidence, rather than on the singularity of unique sites.

II. The industrial heritage is of social value as part of the record of the lives of ordinary men and women, and as such it provides an important sense of identity. It is of technological and scientific value in the history of manufacturing, engineering, construction, and it may have considerable aesthetic value for the quality of its architecture, design or planning.

² The ICOMOS 'Venice Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites', 1964.

³ For convenience, 'sites' will be taken to mean landscapes, complexes, buildings, structures and machines unless these terms are used in a more specific way.

III. These values are intrinsic to the site itself, its fabric, components, machinery and setting, in the industrial landscape, in written documentation, and also in the intangible records of industry contained in human memories and customs.

IV. Rarity, in terms of the survival of particular processes, site typologies or landscapes, adds particular value and should be carefully assessed. Early or pioneering examples are of especial value.

3. The importance of identification, recording and research

I. Every territory should identify, record and protect the industrial remains that it wants to preserve for future generations.

II. Surveys of areas and of different industrial typologies should identify the extent of the industrial heritage. Using this information, inventories should be created of all the sites that have been identified. They should be devised to be easily searchable and should be freely accessible to the public. Computerisation and on-line access are valuable objectives.

III. Recording is a fundamental part of the study of industrial heritage. A full record of the physical features and condition of a site should be made and placed in a public archive before any interventions are made. Much information can be gained if recording is carried out before a process or site has ceased operation. Records should include descriptions, drawings, photographs and video film of moving objects, with references to supporting documentation. Peoples' memories are a unique and irreplaceable resource which should also be recorded when they are available.

IV. Archaeological investigation of historic industrial sites is a fundamental technique for their study. It should be carried out to the same high standards as that of sites from other historical or cultural periods.

V. Programmes of historical research are needed to support policies for the protection of the industrial heritage. Because of the interdependency of many industrial activities, international studies can help identify sites and types of sites of world importance.

VI. The criteria for assessing industrial buildings should be defined and published so as to achieve general public acceptance of rational and consistent standards. On the basis of appropriate research, these criteria should be used to identify the most important surviving landscapes, settlements, sites, typologies, buildings, structures, machines and processes.

VII. Those sites and structures that are identified as important should be protected by legal measures that are sufficiently strong to ensure the conservation of their significance. The World Heritage List of UNESCO should give due recognition to the tremendous impact that industrialisation has had on human culture.

VIII. The value of significant sites should be defined and guidelines for future interventions established. Any legal, administrative and financial measures that are necessary to maintain their value should be put in place.

IX. Sites that are at risk should be identified so that appropriate measures can be taken to reduce that risk and facilitate suitable schemes for repairing or re-using them.

X. International co-operation is a particularly appropriate approach to the conservation of the industrial heritage through co-ordinated initiatives and sharing resources. Compatible criteria should be developed to compile international inventories and databases.

4. Legal protection

I. The industrial heritage should be seen as an integral part of the cultural heritage in general. Nevertheless, its legal protection should take into account the special nature of the industrial heritage. It should be capable of protecting plant and machinery, below-ground elements, standing structures, complexes and ensembles of buildings, and industrial landscapes. Areas of industrial waste should be considered for their potential archaeological as well as ecological value.

II. Programmes for the conservation of the industrial heritage should be integrated into policies for economic development and into regional and national planning.

III. The most important sites should be fully protected and no interventions allowed that compromise their historical integrity or the authenticity of their fabric. Sympathetic adaptation and re-use may be an appropriate and a cost-effective way of ensuring the survival of industrial buildings, and should be encouraged by appropriate legal controls, technical advice, tax incentives and grants.

IV. Industrial communities which are threatened by rapid structural change should be supported by central and local government authorities. Potential threats to the industrial heritage from such changes should be anticipated and plans prepared to avoid the need for emergency actions.

V. Procedures should be established for responding quickly to the closure of important industrial sites to prevent the removal or destruction of significant elements. The competent authorities should have statutory powers to intervene when necessary to protect important threatened sites.

VI. Government should have specialist advisory bodies that can give independent advice on questions relating to the protection and conservation of industrial heritage, and their opinions should be sought on all important cases.

VII. Every effort should be made to ensure the consultation and participation of local communities in the protection and conservation of their local industrial heritage.

VIII. Associations and societies of volunteers have an important role in identifying sites, promoting public participation in industrial conservation and disseminating information and research, and as such are indispensable actors in the theatre of industrial heritage.

5. Maintenance and conservation

I. Conservation of the industrial heritage depends on preserving functional integrity, and interventions to an industrial site should therefore aim to maintain this as far as possible. The value and authenticity of an industrial site may be greatly reduced if machinery or components are removed, or if subsidiary elements which form part of a whole site are destroyed.

II. The conservation of industrial sites requires a thorough knowledge of the purpose or purposes to which they were put, and of the various industrial processes which may have taken place there. These may have changed over time, but all former uses should be examined and assessed.

III. Preservation in situ should always be given priority consideration. Dismantling and relocating a building or structure are only acceptable when the destruction of the site is required by overwhelming economic or social needs.

IV. The adaptation of an industrial site to a new use to ensure its conservation is usually acceptable except in the case of sites of especial historical significance. New uses should respect the significant material and maintain original patterns of circulation and activity, and should be compatible as much as possible with the original or principal use. An area that interprets the former use is recommended.

V. Continuing to adapt and use industrial buildings avoids wasting energy and contributes to sustainable development. Industrial heritage can have an important role

in the economic regeneration of decayed or declining areas. The continuity that reuse implies may provide psychological stability for communities facing the sudden end a long-standing sources of employment.

VI. Interventions should be reversible and have a minimal impact. Any unavoidable changes should be documented and significant elements that are removed should be recorded and stored safely. Many industrial processes confer a patina that is integral to the integrity and interest of the site.

VII. Reconstruction, or returning to a previous known state, should be considered an exceptional intervention and one which is only appropriate if it benefits the integrity of the whole site, or in the case of the destruction of a major site by violence.

VIII. The human skills involved in many old or obsolete industrial processes are a critically important resource whose loss may be irreplaceable. They need to be carefully recorded and transmitted to younger generations.

IX. Preservation of documentary records, company archives, building plans, as well as sample specimens of industrial products should be encouraged.

6. Education and training

I. Specialist professional training in the methodological, theoretical and historical aspects of industrial heritage should be taught at technical and university levels.

II. Specific educational material about the industrial past and its heritage should be produced by and for students at primary and secondary level.

7. Presentation and interpretation

I. Public interest and affection for the industrial heritage and appreciation of its values are the surest ways to conserve it. Public authorities should actively explain the meaning and value of industrial sites through publications, exhibitions, television, the Internet and other media, by providing sustainable access to important sites and by promoting tourism in industrial areas.

II. Specialist industrial and technical museums and conserved industrial sites are both important means of protecting and interpreting the industrial heritage.

III. Regional and international routes of industrial heritage can highlight the continual transfer of industrial technology and the large-scale movement of people that can be caused by it.

Eusebi Casanelles

Eugene Logunov

President TICCIH

TICCIH XII International Congress

Nizhny Tagil, 2003

Nižnijtagilska povelja o očuvanju industrijske baštine⁴

Međunarodni odbor za očuvanje industrijske baštine (TICCIH)

17. srpnja 2003.

TICCIH je svjetska organizacija koja predstavlja industrijsku baštinu, te je specijalni savjetnik ICOMOS-a (International Council on Monuments and Sites – Međunarodni savjet za spomenike i lokacije) za pitanja industrijske baštine. Tekst ove povelje ratificiran je na nacionalnoj skupštini TICCIH-a održanoj u Moskvi 17. srpnja 2003. godine.

Preambula

Najranija razdoblja ljudske povijesti opisana su s pomoću arheoloških dokaza o temeljnim promjenama načina kako su ljudi izrađivali predmete. Važnost čuvanja i proučavanja tih materijalnih izvora danas je u cjelini prihvaćena.

Još od srednjeg vijeka izumitelji u Europi na području upotrebe energije, zanata i trgovine doveli su do promjena pri kraju 18. stoljeća, koje su bile jednako tako duboke kao što su bile promjene između kamenog i brončanog doba, i to na području društvenih, tehničkih i ekonomskih uvjeta dovoljno brzih i dubokih da ih možemo nazvati revolucijom. Industrijska revolucija bila je početak povijesnog fenomena koji je utjecao na većinu čovječanstva i drugih oblika života na našem planetu, a koji proces je u tijeku do današnjeg dana.

Materijalni dokazi ovih dubokih promjena imaju univerzalnu vrijednost za čovječanstvo, pa se mora priznati važnost njihova izučavanja i čuvanja.

Delegati okupljeni na Kongresu TICCIH 2003. godine u Rusiji stoga žele potvrditi da zgrade i objekti izgrađeni za industrijsku aktivnost, postupci i alati rabljeni u njima, kao i gradovi i krajobrazi gdje su smješteni, predstavljaju temeljne vrijednosti. Njih treba proučavati, njihovu povijest poučavati, a njihovo značenje i važnost trebaju biti naglašeni tako da budu jasni svakome. Najvažnije primjere i njihove karaktere

⁴ Nižnij Tagil je industrijski grad u Rusiji u Sverdlovskoj oblasti. Nalazi se na rijeci Tagil, 25 km istočno od zamišljene granice između Europe i Azije na području srednjeg Urala. Ima oko 400.000 stanovnika. Grad je osnovan 1722. godine, nakon što je u blizini bio otvoren bogat rudnik željezne rudače 1696. godine. U gradu je 1833. godine bila izrađena prva ruska lokomotiva.

ristike treba identificirati, zaštititi i održavati u skladu s Venecijanskom poveljom za sadašnju i buduću dobrobit.⁵

1. Definicija industrijskog nasljeđa

Industrijsko nasljeđe se sastoji od ostataka industrijske kulture koja ima povijesnu, tehnološku, društvenu, arhitektonsku i znanstvenu vrijednost. Ovi ostaci sastoje se od zgrada i strojeva, radionica, proizvodnih pogona i tvornica, rudnika i lokacija za obradu i pročišćavanje, skladišta i spremišta, od mjesta gdje se proizvodi, prenosi i upotrebljava energija, sredstava transporta i njegove infrastrukture, kao i od prostora za društveni život povezan s industrijom – kao što su nastambe, vjerski objekti i škole.

Industrijska arheologija je interdisciplinarna metoda za izučavanje svih povijesnih izvora, materijalnih i nematerijalnih, dokumenata, artefakata, stratigrafije i struktura, ljudskih naselja kao i prirodnih i gradskih krajobraza stvorenih za industriju ili od nje. Industrijska arheologija se služi takvim metodama istraživanja koje su najpogodnije za povećano razumijevanje industrijske prošlosti i sadašnjosti.

Povijesno razdoblje od temeljnog interesa počinje dolaskom industrijske revolucije u drugoj polovici osamnaestog stoljeća pa do današnjeg dana, ali industrijska arheologija proučava također i svoje preindustrijske i protoindustrijske korijene. Osim toga, ona se bavi proučavanjem rada i radnih postupaka u okvirima tadašnje povijesti i tehnologije.

2. Vrijednosti industrijskog nasljeđa

1. Industrijsko nasljeđe pruža dokaze o aktivnostima koje su imale i još uvijek imaju duboke povijesne posljedice. Motivi za očuvanje industrijskog nasljeđa temelje se na univerzalnim vrijednostima takvog materijala više negoli na jedinstvenosti izuzetnih lokacija.

2. Industrijsko nasljeđe ima društvenu vrijednost kao dokument o životu običnih muškaraca i žena, i kao takvo pruža važan dokaz o njihovoj identitetu. Ono ima tehnološku i znanstvenu vrijednost u povijesti proizvodnje, inženjerstva, izgradnje, a može imati i znatnu estetsku vrijednost na području arhitekture, dizajna i planiranja.

⁵ Organizacija ICOMOS (International Council on Monuments and Sites – Međunarodni savjet za spomenike i lokacije) donijela je Venecijansku povelju 1964. godine.

3. Ove vrijednosti su svojstvene svakoj lokaciji, tvornici, predmetu, stroju i radnom prostoru – kako u industrijskom krajobrazu, u pisanoj dokumentaciji, tako i u neopipljivom pamćenju o industriji sadržanom u ljudskom pamćenju i običajima.

4. Rijetki nalazi u smislu ostataka specifičnih postupaka, vrste lokacije ili krajobraza pružaju dodatnu vrijednost i moraju se pažljivo vrednovati. Rani ili pionirski primjeri imaju naročito veliku vrijednost.

3. Važnost identifikacije, evidentiranja i istraživanja

1. Na svakome području treba identificirati, snimiti i zaštititi industrijske ostatke koje želimo sačuvati za buduće generacije.

2. Pregled površina s različitim vrstama industrije treba poslužiti za utvrđivanje veličina industrijskog nasljeđa. Upotrebom tih informacija treba izraditi inventarske popise svih pregledanih lokacija. Oni trebaju biti izrađeni tako da se mogu lako pretraživati i da budu lako pristupačni javnosti. Kompjuterizacija i *on-line* pristup su vrijedni zadaci.

3. Snimanje je temeljni dio izučavanja industrijskog nasljeđa. Treba načiniti potpunu snimku fizičkih svojstava i stanja lokacije i smjestiti je u javni arhiv prije bilo kakve intervencije na terenu. Mnogo informacije može se dobiti ako se snimanje obavi prije prestanka rada tvornice ili djelatnosti na lokaciji. Evidencija uključuje opise, crteže, fotografije i video snimke pokretnih predmeta – s referencama koje podupiru dokumentaciju. Ljudska sjećanja su jedinstveni i nezamjenjivi izvori koje treba snimiti kad god je to moguće.

4. Arheološka istraživanja povijesnih industrijskih lokacija predstavljaju temeljnu tehniku za njihovo izučavanje. Njih treba izvoditi prema istim visokim kriterijima kao i za druga povijesna i kulturna razdoblja.

5. Radi kvalitetnije zaštite industrijskog nasljeđa potrebno je izraditi programe povijesnih istraživanja. Zbog međuzavisnosti mnogih industrijskih aktivnosti međunarodne studije mogu pomoći pri identifikaciji lokacija i njihovih vrsta koje su od svjetske važnosti.

6. Treba utvrditi i objaviti kriterije za ocjenjivanje industrijskih zgrada, kako bi se postiglo njihovo opće prihvaćanje u javnosti i osigurala njihova učinkovitost i trajnost. Na temelju odgovarajućih istraživanja ove kriterije treba primijeniti za identifikaciju najvažnijih preživjelih krajobraza, naselja, lokacija i njihovih vrsta, zgrada, struktura, strojeva i industrijskih procesa.

7. One lokacije i strukture koje su utvrđene kao važne trebaju biti zaštićene zakonskim mjerama koje su dovoljno snažne da mogu osigurati njihovo očuvanje. UNESCO-ov popis svjetske baštine treba naglašavati važnost ogromnog utjecaja što ga je industrijalizacija imala na kulturu čovječanstva.

8. Potrebno je definirati vrijednost važnih lokacija i izraditi upute za buduće intervencije na njima. Treba primijeniti svaku zakonsku, upravnu i financijsku mjeru koja je potrebna da se očuva njihova vrijednost.

9. Ugrožene lokacije treba identificirati, kako bi se mogle poduzeti odgovarajuće mjere za smanjenje takve opasnosti i kako bi se primijenili projekti za njihov popravak ili novu uporabu.

10. Međunarodna suradnja je posebno prikladan pristup za konzervaciju industrijskog nasljeđa putem koordiniranih inicijativa i zajedničkih fondova. Treba razviti usklađene kriterije kako bi se izradili međunarodni inventarski popisi i baze podataka.

4. Zakonska zaštita

1. Na industrijsko nasljeđe treba gledati kao na sastavni dio kulturnog nasljeđa u cjelini. Međutim, njegova zakonska zaštita treba voditi računa o njegovoj posebnoj prirodi. Ta zaštita mora biti u stanju zaštititi tvornicu i njene strojeve, podzemne i nadzemne strukture, komplekse i blokove građevina, kao i industrijske krajobrazce. Površine pod industrijskim otpadom treba smatrati arheološkim nalazištima zbog njihove povijesne i ekološke vrijednosti.

2. Programi zaštite industrijskog nasljeđa trebaju biti sastavnim dijelom politike ekonomskog razvoja i sastavnim dijelom regionalnih i državnih planova.

3. Najvažnije lokacije moraju biti zaštićene u cjelini i nikakve intervencije ne smiju se dozvoliti kao kompromis na račun njihova povijesnog integriteta i autentičnosti njihove proizvodnje. Prikładne adaptacije i njihova nova upotreba može biti odgovarajući i financijski učinkovit način za očuvanje industrijskih zgrada, pa takve projekte treba ohrabrivati odgovarajućim zakonskim mjerama, tehničkim savjetima, smanjivanjem poreza i subvencijama.

4. Industrijske zajednice koje su ugrožene brzim strukturalnim promjenama trebaju primati pomoć lokalnih i državnih vlasti. Moguće prijetnje industrijskom nasljeđu od takvih promjena treba predvidjeti unaprijed uz donošenje odgovarajućih planova, kako bi se izbjegle kasnije izvanredne situacije.

5. Treba utvrditi procedure za brzo reagiranje na zatvaranje važnih industrijskih lokacija kako bi se spriječilo uklanjanje ili uništenje važnih dijelova pogona. Odgovarajuće vlasti moraju imati statutarna ovlaštenja da interveniraju kada je potrebno zaštititi važnu ugroženu lokaciju.

6. Vlada bi trebala imati posebno savjetodavno tijelo koje može davati neovisne savjete o pitanjima koja se odnose na zaštitu i očuvanje industrijskog nasljeđa. Njihovo mišljenje valja zatražiti u svim važnijim slučajevima.

7. Treba učiniti svaki napor kako bi se osigurali konzultacija i sudjelovanje lokalnih zajednica na zaštiti njihova industrijskog nasljeđa.

8. Udruženja i društva dobrovoljaca imaju važnu ulogu u identifikaciji lokacija, unapređenju sudjelovanja javnosti u očuvanju industrijske baštine, kao i u širenju informacija i istraživanja – pa su kao takva od izuzetne važnosti na području čuvanja industrijskog nasljeđa.

5. Održavanje i očuvanje

1. Očuvanje industrijskog nasljeđa ovisi o očuvanju njegove funkcionalne cjelovitosti, pa intervencije u nekoj industrijskoj lokaciji moraju imati cilj da tu cjelovitost očuvaju koliko je to god moguće. Vrijednost i autentičnost neke industrijske lokacije mogu biti znatno smanjene ako uklonimo strojeve i ostalu opremu ili ako su prateći sadržaji, kao sastavni dio te cjeline, uništeni.

2. Očuvanje industrijskih lokacija traži temeljito poznavanje svrhe ili razloga zašto su bile izgrađene kao i poznavanje industrijskih procesa koji su se tamo odvijali. Ti procesi mogli su se tijekom vremena promijeniti, ali sve prethodne uporabe moraju se također istražiti i ocijeniti.

3. Očuvanju na licu mjesta treba uvijek dati prednost. Rastavljanje i preseljenje zgrada i drugih struktura dolaze u obzir samo onda kada je razaranje izvorne lokacije neizbježno iz ekonomskih ili društvenih razloga.

4. Adaptacija neke industrijske lokacije za novu uporabu kako bi se osiguralo njeno očuvanje može biti prihvatljiva, osim u slučaju kada se radi o vrlo važnoj povijesnoj lokaciji. Nova uporaba mora uvažavati značajne nalaze i sadržavati originalne opise nekadašnjih procesa i aktivnosti, te mora biti u suglasju s njenom izvornom i prvobitnom namjenom. Preporuča se održavanje površine na kojoj se može vidjeti i prvobitna uporaba.

5. Trajnom adaptacijom industrijskih zgrada izbjegava se gubitak energije i pridonosi se održivom razvoju. Industrijsko nasljeđe može imati važnu ulogu u ekonomskoj obnovi propalih ili zapuštenih područja. Kontinuitet što ga donosi ponovna uporaba tih objekata može pružiti psihološku stabilnost zajednicama koje su dobile iznenadan i dugotrajan izvor zapošljavanja.

6. Intervencije ne bi smjele biti nepovratne i moraju imati minimalan utjecaj. Svaku neizbježnu promjenu treba dokumentirati, a važni predmeti koji su uklonjeni moraju se evidentirati i biti sigurno uskladišteni. Mnogi industrijski procesi nose patinu koja je sastavni dio cjelovitosti i privlačnosti te lokacije.

7. Rekonstrukciju ili vraćanje u prvobitno poznato stanje treba smatrati iznimnom intervencijom koja je prihvatljiva samo ako pridonosi cjelovitosti cijele lokacije, ili ako se radi o razaranju šire lokacije nasilnim putem.

8. Ljudske vještine uključene u stare ili zastarjele industrijske procese su kritično važan izvor čiji gubitak može biti nenadoknadiv. Njih treba pažljivo zabilježiti i prenijeti mladim generacijama.

9. Treba ohrabrivati čuvanje dokumenata, tvorničkih arhiva, građevinskih planova, kao i primjerke industrijskih proizvoda.

6. Obrazovanje i uvježbavanje

1. U srednjim tehničkim školama i na tehničkim fakultetima treba poučavati metodološke, teoretske i povijesne aspekte industrijskog nasljeđa.

2. Treba izrađivati posebne odgojno-obrazovne materijale o industrijskoj prošlosti i njenom nasljeđu za potrebe učenika osnovne i srednje škole.

7. Predstavljanje i tumačenje

1. Pobuđivanje javnog interesa i ljubavi prema industrijskom nasljeđu i njegovoj vrijednosti najbolji je način za njegovo očuvanje. Vlasti trebaju aktivno objašnjavati značenje i vrijednost industrijskih lokacija putem publikacija, izložbi, televizije, interneta i drugih medija, pružanjem lakog pristupa važnim lokacijama kao i unapređivanjem turizma u industrijskim područjima.

2. Specijalizirani industrijski i tehnički muzeji, kao i konzervirane industrijske lokacije važna su sredstva za zaštitu i tumačenje industrijskog nasljeđa.

3. Regionalne i međunarodne turističke rute po lokacijama industrijskog nasljeđa mogu osvijetliti prijenos industrijske tehnologije i velika kretanja radnika što ih je ona uzrokovala.

Eusebi Casanelles

Eugene Logunov

Predsjednik TICCIH-a

XII. međunarodni kongres TICCIH-a

Nižnij Tagil, 2003. godine